УДК 574.6:583(477.42/.42)

КЛАС *POLYPODIOPSIDA* У ФЛОРІ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «МАЛЕ ПОЛІССЯ»

[1]Цибуля М. М., [2]Якубенко Б. Є.

[1]Національний природний парк «Мале Полісся»
[2]Національний університет біоресурсів і природокористування України,
E-mail: marinka.belinska@gmail.com

Національний природний парк «Мале Полісся» створений Указом Президента України № 430 від 2 серпня 2013 року на території Шепетівського району Хмельницької області, загальною площею 8762,7 га. На момент створення НПП, за літературними даними, флора нараховувала до 700 (понад 700) видів судинних рослин [1, 2]. Станом на початок 2026 р. флора НПП «Мале Полісся» нараховує 806 види вищих судинних рослин.

На сьогоднішній день на території НПП «Мале Полісся» клас *Polypodiopsida* представлений 1 порядком *Polypodiales*, 7-ми родинами: *Athypiaceae*, *Cystopteridaceae*, *Dryopteridaceae*, *Onocleaceae*, *Polypodiaceae*, *Dennstaedticaeae*, *Thelypteridaceae*; 8-ми родами: *Athyrium* Roth, *Cystopteris* Bernh., *Dryopteris* Adans., *Gymnocarpium* Newm., *Matteuccia* Tod., *Polypodium* L., *Pteridium* Scop., *Thelypteris* Schmidel, що об'єднують 12 видів папоротевидних рослин [2]. У флорі України зареєстровано 52 види папоротей із 15 родин [3].

Athyrium filix-femina (L.) Roth. – безщитник жіночий – багаторічна трав'яниста рослина. На території НПП «Мале Полісся» зростає спорадично, по усій території у тінистих мішаних, рідше – у хвойних лісах і чагарниках [2, 3].

Cystopteris fragilis (L.) Beher. – міхурниця ламка – невелика багаторічна рослина, яка зростає зрідка у вологих тінистих лісах природоохоронної території.

Dryopteris carthusiana (Vill.) H.P.Fuchs – щитник остистий – багаторічна рослина, яка зростає спорадично на усій території НПП у лісах, чагарниках [3].

Dryopteris cristata (L.) A. Gray – щитник гребенястий – багаторічна трав'яниста рослина, що зрідка зростає на

заболочених ділянках лісі.

Dryopteris dilatata (Hoffm.) A.Gray – щитник широко-листий – багаторічна трав'яниста рослина, яка спорадично зростає у тінистих лісах НПП «Мале Полісся» [3].

Dryopterias filix-mas (L.) Schott. – щитник чоловічий – багаторічна трав'яниста рослина, яка серед папоротей, найпоширеніша у лісах на усій території НПП.

Gymnocarpium dryopteris (L.) Newm. – голокучник дубовий – багаторічна рослина, яка поодиноко трапляється у тінистих лісах на природоохоронній території. Вид регіонально рідкісний для Хмельницької області [4, 5].

Matteuccia struthiopteris (L.) Tod. – страусове перо звичайне – багаторічна рослина, що дуже зрідка трапляється у тінистих лісах, у вологих чагарниках, вільшняках [3].

Polypodium vulgare L. – багатоніжка звичайна – багаторічна зимуюча рослина, що зростає у тінистих місцях на піщаних ґрунтах у Стриганському лісництві НПП «Мале Полісся».

Pteridium aquilinum (L.) Kuhn. – орляк звичайний – багаторічна трав'яниста рослина, яка спорадично зростає у соснових, рідше мішаних лісах на природоохоронній території [3].

Pteridium pinetorum – орляк сосновий – як і о. звичайний, багаторічна трав'яниста рослина, яка спорадично зростає у соснових і мішаних лісах на території НПП «Мале Полісся» та часто утворює щільні локалітети.

Thelypteris palustris Schott – болотяна папороть звичайна – багаторічна трав'яниста рослина, яка зростає на заболочених територіях, берегах водойм у межах НПП. Вид регіонально рідкісний для Хмельницької області [4, 5].

Загалом, папоротевидні рослини території НПП «Мале Полісся», як і флора, в цілому, потребує подальшого моніторингу та дослідження їх поширення в умовах Малого Полісся. Особливо доцільними є охорона і захист даних видів рослин у ситуації, що складається із глобальною зміною клімату.

Список літератури

1. Цибуля М. М., Сасюк А. В., Мнюх О. В., Якубенко Б. Є. Види рослин Червоної книги України на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду НПП «Мале Полісся». *VI-й*

Всеукраїнський пленер з питань природничих наук. 2022. С. 90–93.
2. Літопис природи національного природного парку «Мале Полісся» за 2023 рік. Т. 9. Ізяслав : 2024. 373 с.
3. Природа унікального краю – Малого Полісся / за ред. Т. Л. Андрієнко. Кам'янець-Подільський: Видавництво ПП Мошинського. 2010. 252 с.
4. Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання). / Укладачі: Т. Л. Андрієнко, М. М. Перегрим. Київ : Альтерпрес, 2012. 148 с.
5. Бондарчук О., Цибуля М., Якубенко Б., Козак М., Рахметов Д. Сучасний стан та перспективи збереження раритетного компонента флори НПП «Мале Полісся» шляхом інтродукції і репатріації особливо вразливих видів рослин. Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. «Об'єкти природно-заповідного фонду України: сучасний стан та шляхи забезпечення ефективної їх діяльності». 3 – 4 серпня 2023 р. м. Славута, Хмельницька обл. 2023. С. 258–265. https://doi.org/10.61584/3-4-08-2023-59

УДК 58.084.2

SCOPOLIA CARNIOLICA Jacg. У ПРИРОДНОМУ ЗАПОВІДНИКУ «МЕДОБОРИ»

Баранчук Г. І., Козира Л. Я.

Природний заповідник «МЕДОБОРИ», смт. Гримайлів
E-mail: gaaalkanet@gmail.com

Вивчення особливостей поширення та еколого-ценотичних умов місцезростань рідкісних видів є обов'язковою умовою для розробки наукових основ їх охорони [5]. Одним з таких видів є *Scopolia carniolica* Jacg. – що занесена до Червоної книги України і має природоохоронний статус неоцінений [3].

В межах України *S. carniolica* зростає на північно-східній межі ареалу, європейсько-кавказького типу, смугою, що простягається в широтному напрямі від Карпат на заході, до Дніпра на сході через Подільську і Придніпровську височини.